

Неповнолітній потерпілий або ж якщо використовувати дефініцію, яка передбачена міжнародними джерелами, дитина-жертва – об'єкт особливої уваги та турботи не лише світової спільноти, а й будь-якої держави, яка претендує на визнання її правовою та соціальною. Душевні страждання дитини, що стала жертвою злочину, не можливо порівняти зі стражданнями дорослої людини. Подібні страждання значно сильніші та болючіші, оскільки у дитини відсутній необхідний психологічний бар'єр, що дозволяє стабілізувати внутрішній стан у ситуаціях, які травмують психіку. Через малий життєвий досвід дитини, яка стала жертвою злочину, вкрай складно захистити свої права та законні інтереси самостійно. За вирішення цього завдання повністю відповідає держава.

Міжнародно-правові акти, яким притаманні імперативний та рекомендаційний характер, які є обов'язковим елементом національної правової системи будь-якої цивілізованої держави, встановлюють стандарти та принципи захисту неповнолітніх потерпілих, забезпечують формування, реформування та застосування законодавства у належному правовому режимі.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Декларація з прав людини: Резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.04.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
3. Реституційне правосуддя. URL: <https://studfile.net/preview/5650778/>.
4. Банчук О. А., Малишев Б. В., Саїдова З. М. Відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів: європейські стандарти і зарубіжне законодавство: посібник. Київ, 2015. 97 с.
5. Карпенко Є. М. Міжнародний досвід відшкодування шкоди потерпілому як одна з форм запобігання злочинам. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1 (62). С. 190-196.
6. Про становище потерпілого в рамках кримінального права та процесу: Рекомендація R (85) 11 Комітету міністрів Ради Європи 28.06.1985 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU85325>.
7. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, ухвалена Резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789.
8. Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16&new=1.
9. Про права дитини: Конвенція ООН від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

УДК 341.22+327

DOI: 10.31733/17-03-2023-143-145

Ірина ЄРЕМЄЄВА

доцент кафедри міжнародних відносин
та соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат історичних наук, доцент

ДО ПИТАНЬ МІЖНАРОДНИХ ПАРАМЕТРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПОСТВОЄННОЇ УКРАЇНИ

Війна в Україні є одним із найбільших викликів міжнародного порядку, заснованого на Статуті ООН. Крім того, вона спричинила світову кризу: через стрибки цін на продукти харчування, енергію і добрива постраждали 74 країни, що розвиваються, із загальною чисельністю населення 1,2 мільярда людей. Але понад усім воєнні дії мають руйнівне значення для самої України та є загрозою існування нашої державності. За таких умов повоєнна Україна беззаперечно буде потребувати перегляду параметрів національної безпеки та визначення їх пріоритетів. В умовах гострої цивілізаційної кризи, що є результатом війни росії проти України надважливим буде визначення інструментів формування економічної безпеки держави, як стану, що забезпечить ефективний динамічний розвиток економіки та можливість держави вирішувати соціальні завдання та виробляти та проводити в життя незалежну економічну політику. При цьому економічна безпека є найважливішим компонентом усієї національної безпеки, яка повинна забезпечувати захист усіх систем життєзабезпечення держави від зовнішніх та внутрішніх

загроз, протистояти їм та пристосовуватися до нових викликів розвитку у різних сферах діяльності.

Виділяються такі рівні економічної безпеки: міжнародний, національний, регіональний та галузевий, макроекономічний (рівень окремого суб'єкта господарювання), а також рівень сім'ї та особистості. В основному розуміння безпеки ототожнюється з категорією національної безпеки, що забезпечує захист національних інтересів країни та її громадян. До зовнішніх загроз економічної безпеки країни належать економічні, серед яких: значна зовнішня заборгованість; відсутність цілісної нормативної бази регулювання зовнішньоекономічної діяльності; залежність від імпорту; нерозвиненість інфраструктури підтримки вітчизняного експорту; втрата освоєних ринків збуту; відтік кваліфікованих кадрів та інші. Серед дестабілізуючих міжнародних факторів економічної безпеки держави слід виділити воєнні конфлікти, тероризм та загалом загострення глобальних суперечностей у світі, що різко посилюють військово-економічну складову національної та міжнародної безпеки, зокрема і в економічній сфері.

Зважаючи на провідну роль міжнародного чинника в економічній безпеці держави на сьогоднішній день актуальності набуває питання ефективності реалізації миротворчих зусиль світового співтовариства, без яких в глобалізованому світі не може бути сформоване безпечне середовище розвитку національної економіки України. Українська криза підтвердила неспроможність існуючих міжнародних безпекових інститутів впоратися з глобальними викликами та загрозами сучасного світу, серед яких – зростання числа міжнародних конфліктів та їх впливу на світову систему. Різноманітність мандатів, національні інтереси та протиріччя щодо методів попередження конфліктів обмежують можливості ефективної багатосторонньої діяльності.

Серед міжнародних акторів ООН – єдина організація, яка наділена повною правосуб'єктністю щодо комплексу заходів із попередження та подолання конфліктів у світі. Згідно до норм міжнародного права та логіки формування глобальної міжнародної організації миротворчості, що здійснюється від її імені має бути ефективною та зупиняти військового агресора, що є необхідною умовою для припинення стадії ескалації україно-російської війни (триває з 2014 року) та відновлення територіальних меж України, що визнані світовим співтовариством. На практиці аналіз масштабних миротворчих місій за участю ООН демонструє існування проблем, які пов'язані з неефективністю певних миротворчих методів ООН щодо вирішення міжнародних конфліктів. Головним протиріччям що зменшує можливості світового співтовариства ефективно впливати на процес вирішення міжнародних конфліктів є діаметрально протилежні підходи провідних держав світу, які є постійними членами Ради Безпеки ООН до необхідності здійснення миротворчих місій. Відповідно до Статуту ООН Рада Безпеки складається із 15 членів, із яких 5 постійних та 10 членів обираються Генеральною Асамблеєю ООН на дворічний термін за географічною ознакою. П'ять постійних членів – Китай, Франція, Росія, Великобританія та США – мають спеціальний статус, що обумовлений правом вето на резолюції Ради безпеки ООН [3]. Кожен з п'яти постійних членів неодноразово використовував своє право вето стосовно будь-якого рішення, що не відповідало його інтересам, таким чином блокуючи прийняття рішення Ради Безпеки ООН в цілому.

З початком військової агресії Росії проти України (з 2014 року та дотепер), втручання Росією усіх резолюцій щодо засудження її дій щодо України блокує можливість вирішення українського питання в системі ООН. Так, у лютому 2015 р. Україна звернулася до Ради Безпеки ООН та Євросоюзу щодо розгортання миротворчої місії на території України з метою розв'язання конфлікту на Донбасі, що мало забезпечити невідкладне та всеохоплююче припинення вогню, відведення всіх важких озброєнь, виведення іноземних збройних формувань, військової техніки та найманців з території України, роззброєння всіх незаконних збройних формувань. Введення контингенту миротворців на лінію зіткнень та донбаську ділянку російсько-українського кордону унеможливило б поставки воєнної та живої сили з території Росії для сепаратистів Донбасу, саме тому представники російської офіційної влади виступили категорично проти введення миротворців на територію України. Після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року Росія відмовилася виконувати резолюцію Генеральної асамблеї ООН «Агресія проти України» від 2 березня 2022 року [1], що вимагала негайно вивести війська з території України і припинити бойові дії.

Практика застосування права вето перетворила Раду Безпеки на форум, де виголошуються пропагандистські заяви провідними геополітичними гравцями світу, але не набувають правомочності рішення, які здатні подолати серйозні міжнародні та локальні

конфлікти, що дестабілізуюче впливає на світову політику та економіку і є демонстрацією втрати ООН контролю над ситуацією у світі. Розбіжності в Раді Безпеки обмежують інструменти впливу на локальні та міжнародні збройні конфлікти та дискредитують ООН в цілому. На сьогодні актуальними є дискусії щодо реформування ООН, зокрема пропозиції щодо розширення Ради Безпеки ООН як у складі постійних, так і непостійних членів. Змістом реформування ООН повинні стати зміни в Раді Безпеки, які мають адаптувати ООН до нової політичної реальності через введення нових постійних членів до складу Ради Безпеки ООН та обмеження повноважень постійних членів Ради Безпеки ООН щодо право вето. Міністерство закордонних справ України у офіційній заяві від 26 грудня 2022 року поставили під сумнів доцільність перебування росії у складі Ради безпеки ООН «оскільки вона не відповідає основному критерію членства в Організації. Пункт 1 Статті 4 чітко зазначає, що членство в ООН відкрите для всіх миролюбних держав. Дії російської федерації протилежні поняттю миролюбності» [2].

Єдиною миротворчої місією, що діяла в Україні до початку фази ескалації україно-російської війни 24 лютого 2022 р. була Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ (СММ), що являє собою незброєну цивільну місію, метою якої є об'єктивне спостереження за сторонами конфлікту та сприяння діалогу між ними. Аналогічно до дій ООН щодо України діяльність СММ на території України реального впливу на урегулювання конфлікту не мала, що, серед інших чинників, було обумовлено присутністю в СММ представників росії, яка є безпосереднім учасником конфлікту. Після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України та пошкодження офісу СММ в Маріуполі внаслідок обстрілу 06 березня 2022 року СММ припинила свою діяльність в Україні [4].

Мінімізація миротворчих зусиль світового співтовариства у питаннях вирішення міжнародних конфліктів, підтверджує необхідність запровадження нових концептуальних ідей щодо реформування системи прийняття рішень в Раді Безпеки ООН. Нагальною проблемою сучасної миротворчості є відсутність позитивних результатів у питаннях врегулювання міжнародних військових конфліктів, що обумовлює необхідність системного реформування ООН. Україна, як співзасновниця ООН, держава, що є постраждалою від найбільшого військового конфлікту після Другої світової війни на території Європи та має досвід миротворчості має бути задіяна в розробці інструментів реформування ООН на сучасному етапі. У свою чергу набуття міжнародним співтовариством дієвих важелів впливу на агресора буде сприяти забезпеченню національної безпеки держав світу, важливою складовою якої є економічна безпека.

1. Humanitarian consequences of the aggression against Ukraine: resolution/adopted by the General Assembly on 24 March 2022. URL: https://digitallibrary.un.org/record/3966630?ln=en#_record-files-collapse-header.

2. Заява МЗС України щодо нелегітимності перебування Російської Федерації в Раді Безпеки ООН та Організації Об'єднаних Націй у цілому, 26.12.2022 р. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-nelegitimnosti-perebuvannya-rosijskoyi-federaciyi-v-radi-bezpeki-oon-ta-organizaciyi-obyednanih-nacij-u-cilomu>.

3. Щедрова Г. П., Єремєєва І. А., Прошин Д. В., Ключник Р. М. Особливості політичних конфліктів у сучасній Україні та світі: монографія. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 148 с. URL: <http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1927/1>.

4. Щоденний звіт № 53/2022 Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні (СММ), 06.03.2022 р. URL: https://www.osce.org/files/2022-03-06%20Daily%20Report_UKR.pdf?itok=03562.